

Galeni libellum qui inscribitur ...
Müller, Iwan

REGIAE FRIDERICO-ALEXANDRINAE

LITERARUM UNIVERSITATIS

PRORECTOR

D. AUGUSTUS BECHMANN

JURIS CIVILIS ROMANI PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS

CUM

PROCANCELLARIO

RELIQUOQUE SENATU ACADEMICO

SUCCESSOREM SUUM

CIVIBUS ACADEMICIS

COMMENDAT.

GALENI LIBELLUM QUI INSCRIBITUR

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

RECENSUIT ET EXPLANAVIT

IWANUS MUELLER.

ERLANGAE.

TYPIS JOANN. PAUL. ADOLPH. JUNGE ET FILII.

MDCCCLXXIV.

Galenus, cum esset aetate provectus, posteaquam, ut ab adulescentia scribendi feracissimus erat, ingentem librorum tum ad medicinam universam, tum ad philosophiam, tum ad grammaticam spectantium copiam confecit [1]), talis scriptionis quasi rationem quandam amicis ceterisque, qui libros eius lecturi erant, reddere coactus est. Nam, quicunque in scriptis eius versari volebant, tanta tamque varia eorum multitudine circumfusi nesciebant, a quo potissimum libro lectionis initium facerent, quosnam ex eorum numero in usum suum eligerent, quem denique sequerentur legendi ordinem. Accedebat, quod ignorabant, quot in quaque disciplina composuisset libros; nam variis temporibus, locis, occasionibus conscripti sua quisque fata habebant, praesertim cum Galenus omnis, ut dictitabat, venditationis ostentationisque expers edendi eos in vulgus ipse curam haberet fere nullam, sed amicis et discipulis huius rei curationem maxima ex parte permitteret, quo factum est, ut scripta alia multis, alia paucis hominibus nota essent. Quid? quod vulgus ne satis quidem iudicare poterat, ex tot libris qui Galeni essent, aut, si Galeni, integrane essent eorum apographa, quae in manibus hominum essent; nam vel ipsius aetate quidam eius nomine circumferebantur suppositicii [2]), alii, etsi Galeni erant, sub alieno nomine per-

---

1) Athen. Praef. I, 2: *Γαληνὸς ὁ Περγαμηνός, ὃς τοσαῦτ' ἐκδέδωκε συγγράμματα φιλόσοφά τε καὶ ἰατρικά, ὡς πάντας ὑπερβαλεῖν τοὺς πρὸ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν οὐδενὸς ὢν τῶν ἀρχαίων ἀδυνατώτερος.*

2) Galenus quidem ipse haec narrat (de libr. propr. vol. XIX, p. 8 ed. Kuehn.): *ἐν τῷ Σανδαλαρίῳ, καθ' ὃ δὴ πλεῖστα τῶν ἐν Ῥώμῃ βιβλιοπωλείων ἐστίν* (Sandaliarium vicum Romae intellegit; cf. Gell. N. A. XVIII, 4, 1), *ἐθεασάμεθά τινας ἀμφισβητοῦντας, εἴτ' ἐμὸν εἴη τὸ πιπρασκόμενον αὐτὸ βιβλίον εἴτ' ἄλλου τινός· ἐπεγέγραπτο δὴ γὰρ Γαληνὸς ἰατρός. Ὠνουμένου δέ τινος ὡς ἐμὸν ὑπὸ τοῦ ξένου τῆς ἐπιγραφῆς κινηθείς τις ἀνὴρ τῶν φιλολόγων ἐβουλήθη γνῶναι τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ καὶ δύο τοὺς πρώτους στίχους ἀναγνοὺς ἀπέρριψε τὸ γράμμα τοῦτο μόνον ἐπιφθεγξάμενος, ὡς οὐκ ἔστι λέξις αὕτη Γαληνοῦ καὶ ψευδῶς ἐπιγέγραπται τουτὶ τὸ βιβλίον.*

vulgabantur variis modis corrupti et deformati[3]. His de causis necessitas quaedam scriptori exstitit et docendi, quo quisque liber legendus esset ordine, ut, quae sive in medicina sive in philosophia sive in philologia elaborasset, ea ab aliis via quadam ac ratione perciperentur, et indicandi, quot in quoque illarum disciplinarum genere composuisset scripta, ut ex ipsius tamquam ore homines audirent, quae pro suis agnosceret, quae non agnosceret, item, quaenam potissimum litteratis pro sua cuique aetate, condicione, eruditione ad legendum commendaret. Itaque et amicis efflagitantibus et ipse, ut ex extrema parte libri de arte medica (vol. I, p. 407—412 K) graviore iam aetate conscripti patet, talia de libris suis scribendi necessitatem sentiens consilium cepit librum emittendi, quo omnia, quae ad lectionem scriptorum suorum pertinerent, discendi cupidos edoceret. Sed res cum propter librorum et multitudinem et varietatem amplior esse videretur quam ut uno absolvi posset libro, quaestionem bifariam divisit ita, ut uno libello praeciperet, quem esse ordinem lectionis vellet, altero, quot omnino atque quo consilio et quo aetatis tempore scripsisset libros, referret. Hoc quidem perfecit eo libello, cui inscriptio est *περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων*[4]), illud eo, quem *περὶ τῆς τάξεως τῶν ἰδίων βιβλίων* inscriptum hoc Programmate tractandum nobis proposuimus. Nec vero in constituendo ordine legendi tria illa, in quibus varia eius ac multiplex doctrina versata est, disciplinarum genera aeque complexus est, sed duorum tantummodo rationem habere voluit, medicinae et grammaticae; e philosophiae enim genere unum opus, quod ad dialecticam spectans de demonstratione inscriptum est, medicis omnibusque, qui doctrinae elegantiam adepturi essent, nominatim commendavit, de ceteris in altero libello, quod interiecto spatio temporis edidit, disputaturus. Misit autem illud opusculum ad Eugenianum medicum diuturna familiaritate, ut videtur, secum coniunctum, eundem, cui libri de methodo medendi inde a septimo dedicati sunt sex prioribus Hieroni inscriptis (cf. vol. X, p. 456. 457 K), atque eam scribendi rationem instituit, ut nobis libellus epistulae magis quam libri speciem praebere videatur, quippe cui ad iustam epistulam nihil desit nisi salutationis in initio et fine formula sollemnis: tantam crebra et amici appellatio et suarum rerum commemoratio, neglegentia quaedam in contexenda serie sententiarum, digrediendi a proposito proclivitas epistolici generis referunt similitudinem.

---

3) de libr. propr. p. 9: *πολυειδῶς ἐλωβήσαντο πολλοὶ τοῖς ἐμοῖς βιβλίοις, ἄλλοι κατ' ἄλλα τῶν ἐθνῶν ἀναγινώσκοντες ὡς ἴδια μετὰ τοῦ τὰ μὲν ἀφαιρεῖν, τὰ δὲ προστιθέναι, τὰ δ' ὑπαλλάττειν.*

4) p. 22 extr.: *πάντα δὲ ταῦτ' ἠναγκάσθην εἰπεῖν, ὅπως ἴδωσιν οἱ μέλλοντες ἀναγνώσεσθαί τι τῶν ἐμῶν, κατὰ τίνα τὴν ἡλικίαν ἕκαστον ἔγραψα καὶ κατὰ τίνα τὴν αἰτίαν.*

Tali consilio orationisque genere conscripti libelli textus ad aetatem nostram pessime mulcatus pervenit. Nam cum permultis locis scripturae pravitate laborat, tum detruncatus miserrime est: desunt singulae voces, desunt sententiae integrae; quid? quod partes aliquae deperditae sunt. Sed tam malam libelli condicionem parum, ut ex adnotatione mea critica elucebit, curaverunt editores. Sunt autem iidem, qui Galeni opera omnia ediderunt, de quibus alias disputavi. Praeter hos quoniam nemo, quod equidem sciam, in emendando textu operam collocavit, nostrum esse iudicavimus opusculo nimis diu neglecto operam impendere. Sed in perficiendo hoc consilio uno tantum codice adiuti sumus, quem Mediolani in bibliotheca Ambrosiana repertum in usum nostrum Joannes Duetschke contulit signatum Q, 3, cuius paginis 197—200 libellus, de quo quaerimus, continetur. Codex est papyraceus atque infimae aetatis, quippe qui saeculo XVI exaratus videatur. Parum autem in eo adiumenti inesse repperi; nam in mendis, omissionibus, interpolationibus mirus eius consensus cum editione principe est, ut aut ex eodem fonte, quo haec, deductus videatur aut pro eius archetypo existimandus sit. Quocirca nostris nos viribus freti opus aggressi atque, quae mendose tradita, emendare, quae omissa sunt, quoad eius fieri potest, supplere conati sumus. In quo si cui nimis audaces fuisse videbimur — nam plus quinquaginta locis nostra scriptura a Kuehniana discrepat —, is et reputet ulceribus late alteque serpentibus fortiora adhibenda esse remedia et sibi persuadeat nihil nos in textum recepisse, quod non sermonis Galeni rationisque sententiarum necessitate comprobari possit.

Interpretationem latinam adiungere non inutile duximus nec tamen aut eam, quae saeculo XVI a Joanne Fichardo Francofordiano facta et ab Augusto Gadaldino, medico Mutinensi, emendata in edd. Juntinis repperitur (cf. Galen. opp. ex VII. Juntarum edit. Venet. MDCVII vol. I, p. 14), aut eam, quae in edd. Charteriana Kuehnianaque est, typis renovandam existimavimus, sed novam ipsi confecimus.

Gal. opp. vol. XIX, 49 sqq. ed. Kuehn.

Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Εὐγενιανέ, γενέσθαι τι βιβλίον ἠξιωκέναι τὴν τάξιν τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένων ἐξηγούμενον· οὔτε γὰρ εἷς αὐτῶν ἁπάντων ὁ σκοπὸς οὔτε δύναμις οὔτ᾽ ἐπαγγελία. τὰ μὲν γὰρ φίλων, ὡς οἶσθα, δεηθέντων ἐγράφη τῆς ἐκείνων μόνον ἕξεως στοχαζόμενα, τινὰ δὲ μειρακίοις εἰσαγομένοις ὑπηγορεύθη σκοπὸν ἐπ᾽ **50 K** *οὐδετέρων ἔχοντός μου διαδοθῆναι τοῖς ἀνθρώποις αὐτὰ φυλαχθῆναί τε τῷ μετ᾽ ἐμὲ χρόνῳ διὰ τὸ θεάσασθαί με καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν γεγραμμένων βιβλίων ὀλίγους πάνυ τῶν ἀνθρώπων αἰσθανομένους. θαυμάζουσι γοῦν ἄλλος ἄλλον ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων οὔτε τὰ αὐτῶν μεμαθηκότες οὔτ᾽ ἐπιστήμην ἀσκήσαντες ἀποδεικτικήν, ᾗ διακρῖναι δυνήσονται τοὺς ψευδεῖς λόγους τῶν ἀληθῶν, ἀλλ᾽ ἔνιοι μέν, ὅτι πατέρας ἔσχον ἤτοι γ᾽ ἐμπειρικοὺς ἢ δογματικοὺς ἢ μεθοδικούς, ἔνιοι δ᾽, ὅτι διδασκάλους, ἄλλοι δ᾽, ὅτι φίλους ἢ διότι κατὰ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐθαυμάσθη τις ἀπὸ τῆσδε τῆς αἱρέσεως· οὕτω δὲ κἀπὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν αἱρέσεων ἄλλος κατ᾽ ἄλλην αἰτίαν ἤτοι Πλατωνικὸς ἢ Περιπατητικὸς ἢ Στωϊκὸς ἢ Ἐπικούρειος ἐγένετο· νυνὶ δ᾽ ἀφ᾽ οὗ καὶ διαδοχαὶ αἱρέσεών*

Adnotatio critica. Sigla haec sunt: G = cod. Ambrosianus; A = editio Aldina (vol. IV, f. 4); B = ed. Basileensis (vol. IV, p. 368); Ch = ed. Charteriana (vol. I, p. 49); K = ed. Kuehniana.

3 *οὔθ᾽ ἐπαγγελία* B — 5 *μετ᾽ ἐμὲ* ChK: *μεθ᾽ ἐμῷ* GAB — 7 *θαυμάζουσι* ChK: *θαυμάσει* GAB — *ἄλλον* GChK: *ἔλλον* A *ἄλλων* B — 8 *αὐτῶν* nos: *ἑαυτῶν* GABChK — 10 *διδασκάλους* GChK: *διδάσκαλοι* AB — 11 *τῆς* pro *τις* B — *κἀπὶ τῶν* nos: *καὶ τῶν* GABChK — 13 *ἐπικούριος* A — *δια-*

Bene fecisse mihi videris, Eugeniane, quod postulasti, libellum ut conficerem, quo ordo librorum, qui a me scripti essent, explicaretur; neque enim unus horum omnium finis neque eadem aut vis aut professio est. Alios enim, ut scis, amicorum rogatu conscriptos ad horum tantummodo intellegentiam accommodavi, quosdam in adulescentulorum, qui in hanc nostram rationem induci vellent, usum dictavi; quorum in neutris id secutus sum, ut ederentur in vulgus meique essent superstites, propterea quod etiam ea, quae alii olim litteris mandassent, intellegere admodum paucos viderem. Admirantur quidem alii alios medicos et philosophos, quamquam nec scripta eorum cognita habent neque artem demonstrandi, qua discernere rationes falsas a veris possint, coluerunt, sed medicos nonnulli, quia patribus usi sunt aut empiricis aut dogmaticis aut methodicis, alii, quia amicis, aut etiam, quia in civitate eorum aliquis, qui ab hac secta erat, in magna admiratione fuit; itemque in philosophia alius alia de causa aut Platonicam aut Peripateticam aut Stoicorum aut Epicuri sectam secutus est; nunc vero, cum etiam successiones sectarum coeperunt esse, non pauci

εἶσιν, οὐκ ὀλίγοι κατὰ τήνδε τὴν πρόφασιν ἀναγορεύουσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, ὅθεν ἀνατρέφονται, μάλισθ' ὅταν ἀπορῶσιν ἀφορμῆς ἑτέρας βίου. ἐγὼ μὲν δὴ πεπεικὼς ἐμαυτόν, ὡς οὐδ' ἂν ὑπὸ τῶν Μουσῶν αὐτῶν γραφῇ τι βιβλίον, ἐντιμότερον ἔσται τοῦτο τῶν | τοῖς ἀμαθεστάτοις γεγραμμένων, οὐκ ὠρέχθην οὐδεπώποτε τῶν ἐμῶν **51 K** *ὑπομνημάτων οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις εἶναι· διαδοθέντων δ' εἰς πολλοὺς αὐτῶν ἄκοντος ἐμοῦ, καθάπερ οἶσθα, πρὸς τὸ διδόναι τι τοῦ λοιποῦ τοῖς φίλοις ὑπόμνημα λίαν ὀκνηρῶς ἔσχον. ἠναγκάσθην δὲ διὰ ταῦτα καὶ βιβλίον τι γράψαι περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως, οὐ τοιοῦτον οἷον πολλοὶ τῶν ἔμπροσθεν ἔγραψαν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ὀνομαστὶ τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν μόνην ἐνδεικνύμενος, ᾗ τις ἂν χρώμενος ἀρίστην αἵρεσιν συστήσαιτο ἢ κατ' ἰατρικὴν ἢ φιλοσοφίαν ἤ τινα ἄλλην τέχνην. εἴρηται δ' ἐν αὐτῷ καὶ δέδεικται τὸ λεγόμενον ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς ἀποδείξεως ἐπιστήμονα χρὴ γεγονέναι πρότερον, ὅστις ἂν μέλλῃ κριτὴς ὀρθὸς ἔσεσθαι τῶν αἱρέσεων. οὐκ ἀρκεῖ δ' οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πάθους χρὴ ἀπηλλάχθαι, καθ' ὃ φιλοῦντες ἢ μισοῦντες τὰς αἱρέσεις ὡς οἱ πολλοὶ τυφλώττουσιν ἀμφ' αὐτάς· εἰ γὰρ μὴ τοῦτ' ἔχων*

δοχαὶ ChK: *διαδοχὴ* GAB — 1 *ἀναγορεύουσιν* ChK: *ἀναγορεύουσί τε* GAB — 2 *δὴ πεπεικὼς* nos: *δὴ μοι π.* G *δή μοι πεπεικὸς* A *δή μοι πεπεικὼς* BChK — 3 *αὐτοὺς* pro *αὐτῶν* G — 5 *διαδοθέντων* GChK: *διαδοθέντα* AB — 6 *λοιποῦς* B — 7 post *ἔσχον* spatium vacuum novem ferme litterarum est in AB; in GChK non est — *ἠνεγκάσθην* A — *ταῦτα* nos: *τοῦτο* GABChK — 8 *ἔγραψαν* GChK: *ἔγραψεν* AB — 9 *εἴ τις* pro *ᾗ τις* G — 13 *πάθους χρὴ ἀπηλλάχθαι* nos: *χρὴ* om. GABChK — *καθ' ὃ* nos: *καθὸ* GABChK — 14 *αἱρέσεις ὡς* nos: *αἱρέσεις· οὐχ ὡς* GABChK —

---

hinc occasionem capiunt praedicandi sese profiteri eam scholam, unde victum quaerunt, maxime si alio vitae subsidio carent. Quare ego, cum sic mihi persuasissem, ne si a Musis quidem ipsis editus esset liber aliquis, eum vulgi iudicio magis comprobatum iri quam qui ab indoctissimis quibusque essent scripti, nolui unquam scripta mea ulla in manibus esse hominum; quae cum in multorum manus invito me, ut scis, incidissent, in posterum quidquam amicis dare vehementer gravabar. At propter illa ipsa coactus sum libellum de optima secta scribere, non, quemadmodum multi ante me vel medici vel philosophi, qui nominatim suam quisque sectam laudibus efferebant, sed tantum ut viam ipsam monstrarem, qua quis progrediens sive in medicina sive in philosophia sive in alia aliqua arte sectam institueret optimam. Quo libro dictum demonstratumque est, quod paulo ante commemoravimus, demonstrationis scientiam prius oportere eum consequi, qui verus iudex sectarum futurus esset. Nec vero hoc unum sufficit, sed ab eo etiam animi impetu liberum esse oportet, quo quis caeco, ut vulgus solet, in sectas studio aut odio fertur; quo vacans si quis via ac ratione aut

ἐθελήσειεν ἤτοι κατὰ μέθοδον ἐπιστημονικὴν αὐτὸς ζητῆσαι τὸ ἀληθὲς ἢ τὰ τοῖς ἄλλοις
52 K εἰρημένα κρῖναι, μόνος | ἂν οὗτος ἐξεύροι τὴν ἀρίστην αἵρεσιν. ἐπίστασαι δὲ καὶ σὺ
τοὺς πολλοὺς τῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὅταν ἐξελέγχωνται, ὡς μηδὲν ἀποδεικτικὴν μέθοδον ἠσκηκότας, ἐπ' ἐναντίας ὁδοὺς ἐκτρεπομένους καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν μηδ' εἶναι φάσκοντας ἀπόδειξιν, ἐνίους δ' οὐ μόνον ὑπάρχειν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ καὶ γινώσκεσθαι φύσει πᾶσιν, ὡς μηδὲν εἰς τοῦτο μήτε μαθήσεως δεῖσθαί τινα μήτ' ἀσκήσεως· οἷς πῶς ἂν ἔτι διαλέγοιτό τις εἰς τοσοῦτον ἐμπληξίας ἥκουσιν; ἀλλά τις ἴσως αὐτῶν ἐρεῖ, καὶ γὰρ τολμηρότατοί πώς εἰσι περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν ἀποφαίνεσθαι, τὴν τόλμαν ἐν ἐμοὶ μᾶλλον εἶναι. ἵν' οὖν μήτ' αὐτὸς ἀκούω ταῦτα μήτε πρὸς ἑτέρους ἀναγκάζωμαι λέγειν, ἐγνώκειν μηδὲν ἐκδιδόναι βιβλίον. ἀλλὰ τῶν γε τοῖς φίλοις δοθέντων ἐκπεσόντων εἰς πολλοὺς ἐγράφη μὲν ἐξ ἀνάγκης δι' ἐκεῖνα καὶ τὸ περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως· εἴρηται δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἡ τῆς γραφῆς αἰτία. τοῦτό τ' οὖν εἴ τις ἀναγινώσκειν ἐθέλοι
53 K πρῶτα πάντων, ὀρθῶς ποιήσει καὶ εἰ πεισθεὶς αὐτῷ ἀποδεικτικὸς γενέσθαι βου | ληθείη, πρὶν ἐπὶ τὴν μάθησίν τε καὶ κρίσιν ἥκειν ἁπασῶν τῶν αἱρέσεων, ἔχει πραγματείαν τὴν

---

1 αὐτὸς nos: αὐτὸ GABChK — 3 ἐξελέγχωνται ChK: ἐξελέγχονται GAB — μηδ' οὖν pro μηδὲν G — 6 μήτε μαθήσεως BChK: μὴ μαθ. GA — ἀσκήσεος AB — 9 μήθ' ἀντὸς pro μήτ' αὐτὸς B — ἀναγκάζωμαι nos: ἀναγκάζομαι GAB ἀναγκάζωμεν ChK — 10 ἐκπεσόντων ChK: ἐκπεσόντα GAB — 12 τοῦτό τ' nos: ταῦτά τ' GABChK — 13 ποιήσοι G — αὐτῷ nos: αὐτοῖς GABChK — 14 ἁπασῶν nos: ἁπάντων GABChK —

---

ipse anquirere verum aut ea, quae ab aliis disputata sunt, in iudicium vocare voluerit, is solus, quae sit secta optima, explorabit. Neque tu ignoras plerosque medicos et philosophos, ubi refutantur, utpote qui demonstrandi artem minime exercuerint, in contrarias deflectere vias atque alios ne esse quidem demonstrationem dicere, alios non modo esse, sed etiam natura omnibus esse adeo notam, ut ad eam neque disciplina quisquam neque exercitatione indigeat; quibuscum qui fieri potest ut amplius disputes tanta stupiditate captis? Fortasse dixerit quispiam istorum — nam tanta fere audacia sunt, ut vel de eis, quae nesciunt, sententiam pronuntient — audaciam potius esse in me. Ne igitur aut ipse talia audirem aut aliis cogerer obicere, nullum librum emittere statueram. Sed quoniam ii, quos amicis dederam, in vulgus exciderant, propter hos necessitate quadam adductus scripsi eum, qui est de optima secta, in quo etiam, quae causa esset scribendi, satis docui. Hunc igitur si quis primum omnium legere volet, recte faciet huiusque potissimum auctoritate permotus si demonstrandi artis peritus fieri cupiet, priusquam ad notitiam iudiciumque sectarum omnium per-

ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένην, τὴν περὶ ἀποδείξεως, ἧς ἐὰν μὴ μόνας μάθῃ τὰς μεθόδους, ἀλλὰ καὶ γυμνάσηται κατ' αὐτάς, ἐπὶ πάσης ὕλης πραγμάτων ἐξευρήσει τὴν ἀλήθειαν, ἐάν γ' ἐραστὴς ὑπάρχῃ καὶ μὴ κατὰ πάθος ἄλογον αἱρήσηταί τι, καθάπερ οἱ περὶ τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις ἐσπουδακότες· ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις παραγενόμενος ἐξευρήσει τά τ' ἀληθῶς ἄλλοις ἐγνωσμένα καὶ ψευδῶς ὑπειλημμένα.

Μία μὲν οὖν ἥδε τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἀναγνώσεως ἐκείνοις τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι καὶ φύσει συνετοὶ καὶ ἀληθείας ἑταῖροι· χωρὶς δὲ ταύτης ἐάν τις ἡμῶν αὐτῶν ἢ πεπειραμένος ἐπί τε τοῦ βίου παντὸς καὶ κατὰ τὰ τῆς τέχνης ἔργα [τάχα ἐπ' αὐτῶν τῶν νοσούντων], ὥστε πεπεῖσθαι περὶ μὲν τοῦ τρόπου τῆς ψυχῆς, ὅτι χωρὶς ἔχθρας ἢ φιλονεικίας ἢ φιλίας ἀλόγου πρὸς αἵρεσίν τινα πάντα πράττομεν, περὶ δὲ τῶν ἔργων τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ὅπως μαρτυρεῖ τῇ τῶν δογμάτων | ἀλη- 54 K
θείᾳ, καὶ χωρὶς τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας οὗτος ὠφελεῖσθαι δυνήσεται πρὸς τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων οὐ κατ' ἐπιστήμην ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων, τοῦτο γὰρ ὑπάρχει μόνοις τοῖς ἀποδεικτικοῖς, ἀλλὰ κατὰ δόξαν ὀρθήν, ὑπὲρ ἧς εἰκότως εἴρηται τοῖς

---

2 *καὶ* nos: *κἂν* GABChK — 3 *ὑπάρχη* G *ὑπάρχῃ* ChK: *ὑπάρχει* AB — *τι* ChK: *τις* GAB — 5 *τά τ' ἀληθῶς* nos: *τ' ἀληθῶς* GABChK — *ἄλλοις* nos: *αὐτοῖς* GABChK — 9 *κατὰ τὰ τῆς* nos: *κατὰ τῆς* GABChK — 10 *τάχα ἐπ' αὐτ. τ. ν.* uncis seclusimus — 11 *φιλονεικίας* GChK: *φιλονίκειας* A *φιλονικείας* B — *πράττομεν* nos: *πραττόμενα* A (G?) *πραττόμεθα* BChK — 12 *περὶ δὲ τῶν* nos: *εἰ περὶ τῶν* GA *ἢ περὶ τῶν* BChK — *μαρτυρεῖ* nos: *μαρτυρῇ* GABChK — *ἀληθων* (sic) pro *ἀληθείᾳ* A — 14 *ὑπάρχειν* G —

---

veniat, habet a nobis conscriptum opus, quod de demonstratione inscribitur, cuius si non solum perceperit vias ac rationes, verum etiam in eis se exercuerit, in unaquaque rerum materia quae sit veritas reperiet, si quidem studiosus veri erit neque insana animi cupiditate aliquid sibi seliget eorum instar, qui in ludis circensibus diversorum colorum studio temere feruntur; idem ipse si in eis, quae antea diximus, versatus fuerit, quae alii vere cognoverunt quaeque falso opinati sunt, reperiet.

Atque hoc unum lectionis commentationum nostrarum principium erit illis, qui et natura intellegentes et veritatis studiosi sunt; et tamen si quis nostra ipsorum et vita omni et artis tractatione explorata sibi persuaserit nos eo animo esse, ut sine ulla odii aut contentionis aut amoris adversus sectam aliquam temeritate omnia agamus, artem autem ita factitare, ut decretorum veritas comprobetur, is etiamsi expers sit rationis artisque demonstrandi, adiuvari poterit commentariis nostris, si non in subtili rerum cognitione — haec enim solis demonstrandi peritis contingit —, at in recta opinione, quam ad agendas quidem res neutiquam inferiorem scientia esse, sed nihil

παλαιοῖς, ὡς εἰς μὲν τὰς πράξεις οὐδὲν ἐπιστήμης ἀπολείπεται, τὸ μόνιμον δ' αὐτῇ καὶ βέβαιον οὐ πρόσεστιν. ἀναγνώσεται τοιγαροῦν οὗτος ἁπάντων πρῶτα τὰ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένα, τό τε περὶ τῶν αἱρέσεων, ὃ δὴ καὶ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν ἐπιγέγραπται 'περὶ αἱρέσεων τοῖς εἰσαγομένοις', καὶ τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ παραπλησίως ἐπιγέγραπται 'περὶ σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις', καὶ τρίτον, ὃ 'περὶ ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις' ἐπιγέγραπται, τῶν ἀνατομικῶν πραγματειῶν ὑπάρχον πρῶτον, ἃς δὴ καὶ πάσας εἴ τις βούλοιτο διελθεῖν, ἐπὶ τὴν τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων ἡκέτω πρὸ τῶν ἄλλων· αὕτη γὰρ διδάσκει τὰ φαινόμενα μόρια κατὰ τὰς ἀνατομὰς ὡς ἔχει μεγέθους τε καὶ θέσεως καὶ διαπλάσεως καὶ πλοκῆς [καὶ χροιᾶς] καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα 55 K κοινωνίας. ὁ δ' ἐν τῇ τού|των θέᾳ κατὰ τὰς ἀνατομὰς γυμνασάμενος ἑξῆς αὐτῶν τὰς ἐνεργείας μαθήσεται, τὰς μὲν φυσικὰς ἐν τρισὶν ὑπομνήμασι γεγραμμένας, ἃ περὶ φυσικῶν δυνάμεων ἐπιγέγραπται, τὰς ψυχικὰς δ' ὀνομαζομένας ἐν ἄλλοις πλείοσιν, ὧν προηγεῖται τό τε περὶ τῆς ἐπὶ τῶν τεθνεώτων ἀνατομῆς καὶ δύο ἐφεξῆς τῷδε, τὰ περὶ τῆς ἐπὶ τῶν ζώντων, καὶ δύο ἐπ' αὐτοῖς ἄλλα, τὰ περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας·

1 παλαιοῖ (sic) A — ὡς nos: ὧν GABChK — ἐπιστήμης ChK: ἐπιστήμην GAB — μόνιμον nos: νόμιμον GABChK — 2 πρῶτα τὰ ChK: τὰ om. GAB — 4 περὶ αἱρέσεων nos: π. αἱρέσεως GABChK — καὶ τὸ περὶ GAB: καὶ τῇ π. ChK — τῶν ante σφυγμῶν addidimus — 5 παραπλήγως A — περὶ ὀστῶν nos: τῶν ὀ. GABChK — 6 τῶν ἀνατομικῶν πραγματειῶν nos: τῆς ἀνατομικῆς πραγματείας GABChK — ἃς nos: ἣν GABChK — 7 πάσας nos: πασῶν A πᾶσαν GBChK — ἐγχειρήσεων nos: ἐγχείρησιν GABChK — 9 καὶ χροιᾶς unc. seclusimus — 10 ὁ δ' ἐν ChK ὅδ' ἐν G: οὐδὲν AB — 13 τῷδε nos: τῇδε GABChK — 14 τὰ περὶ τῆς nos: τὰ τῆς GABChK — ἀνατομικῆς ChK: ἀνατομῆς GAB —

stabilitatis firmitatisque habere iure veteres dixerunt. Leget igitur is omnium primum libros in eorum, qui disciplina nostra imbui volunt, usum compositos: 'de sectis', qui libellus etiam sic inscriptus est: 'de sectis ad tirones', 'de pulsibus', qui et ipse similem habet inscriptionem, tertium denique, qui de ossibus ad tirones inscribitur, primum operum meorum de anatomia, quae quidem si quis omnia persequi volet, ad illud, quod est de anatomicis administrationibus, praeter cetera accedat; hoc enim docet, partes incisis corporis manifestae quam magnitudinem, situm, conformationem, complexionem, communionem denique inter se habeant. Qui autem in harum rerum contemplatione patefactis corporibus satis fuerit exercitatus, is deinceps functiones partium discet ac naturales quidem tribus descriptas libris meis, qui de naturalibus facultatibus inscribuntur, animales autem compluribus aliis, quorum principem lectionis locum tenet is, qui de anatomia mortuorum est, post hunc duo de vivorum anatomia, alii praeterea duo de controversia ea, quae in rebus anatomicis versatur; hos

ἐφεξῆς δὲ τούτοις ἐστὶ τρία μὲν περὶ θώρακος καὶ πνεύμονος κινήσεως, δύο δὲ περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων καὶ τούτων ἐφεξῆς τέτταρα περὶ φωνῆς· ἐκ ταὐτοῦ δὲ γένους ἐστὶ καὶ τὰ περὶ μυῶν κινήσεως. ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσα περὶ φυσικῶν ἢ ψυχικῶν ἐνεργειῶν ζητεῖται, διὰ πολυβίβλου πραγματείας ἐδηλώσαμεν, ἣν περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἐπιγράφομεν. ἐκ τούτου γένους ἐστὶ τῆς θεωρίας καὶ τὰ περὶ σπέρματος ἰδίᾳ γεγραμμένα καὶ προσέτι τὰ περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς, οἷς ἅπασιν ἡ περὶ χρείας μορίων ἕπεται πραγματεία. αἱ δ' ἀρχαὶ τῆς γενέσεως ἅπασι τοῖς οὖσιν ὕλην ἔχουσι τὰ τέτταρα στοιχεῖα κεράννυσθαί τε πεφυκότα δι' ὅλων ἀλλήλων καὶ δρᾶν εἰς ἄλληλα· ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων κἀν τῷ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ὑπομνήματι ἐπιδέδεικται. καὶ αὐτὰ μὲν τὰ περὶ τῆς ἀποδείξεως τῶν στοιχείων οὐ πάντα εἴρηται κατὰ τὸ βιβλίον, ἀλλ' ὅσοις αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐχρήσατο· πρὸς δὲ τὸ τελεώτατον τῆς ἐπιστήμης τῶν τοῦ σώματος στοιχείων ἀναλέξασθαι προσήκει τά τ' ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ περὶ ἀποδείξεως εἰρημένα καὶ τὰ κατὰ τὸ πέμπτον

1 *πνεύμονος κινήσεως* nos: *κινήσεως* om. GABChK — 2 *τέτταρα περὶ* nos: *τέτταρα* om. GABChK. — 3 post *κινήσεως* quae sequuntur verba pingui litterarum forma insignita inde ab *ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ* usque ad *ἐπιδέδεικται* (v. 12) continuata, ea supplevimus e vol. I, p. 409 ed. K, XI, p 256, XV, p. 7 (coll. V, p. 663): in GABChK post *κινήσεως* nihil invenitur nisi *καὶ τοῦ* (*καὶ ἃ* ChK) *περὶ τῶν ὀνομάτων ἐπιδέδεικτο* (*ἐπιδέδεικται* ChK) — 12 *αὐτὰ μὲν* nos: *αὐτὰ δὲ* GABChK — 14 *τῶν τοῦ* ChK: *τῆς τοῦ* GAB — 14 *ἀναλέξασθαι* nos: *ἀναλέξαι* GABChK — 15 *τά τ' ἐν τῷ* GA: *ἐν τὰ δ' τῷ* B *τὰ ἐν*

sequuntur de thoracis et pulmonis motu tres, de causis respirationis duo, hos rursus quattuor de voce; ex eodem genere sunt libri de musculorum motu. De animi vero principatu ceterisque rebus, quaecunque de naturalibus vel animalibus functionibus quaeruntur, eo opere disputavimus, quod e multis libris constans de Hippocratis Platonisque placitis inscripsimus. Ad idem genus doctrinae spectant et libri de semine separatim conscripti et de Hippocratis anatomia, quibus omnibus succedit opus de usu partium. Et quoniam principia generationis omnium rerum tamquam materiam habent elementa quattuor, quorum ea est natura, ut et tota inter se commisceantur et aliud ad alia vim habeant, de his et in primo de nominibus medicinalibus et in opere de elementis secundum Hippocratem demonstratum est. Et ipsa quidem, quae ad demonstrationem elementorum spectant, non omnia hac commentatione persecuti sumus, sed ea tantum, quibus usus est Hippocrates; ad perfectam autem cognitionem

καὶ ἕκτον περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων. ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν καθαιρόντων φαρμάκων
56 K *ἕκαστον τῶν χυμῶν εἴρηται μέν τινα κἀν | τῷ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, γέγραπται δὲ καὶ κατὰ μόνας ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ. τῷ δὲ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἕπεται τὰ περὶ κράσεων ὑπομνήματα τρία καὶ τούτοις ἡ περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματεία κἀκείνῃ πάλιν ἡ περὶ συνθέσεως φαρμάκων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρώτοις περὶ κράσεων αἱ ἐν τοῖς ζῴοις κράσεις λέγονται μετὰ τῶν ἰδίων ἑκάστης γνωρισμάτων· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ τῆς τῶν φαρμάκων κράσεως ὁ λόγος ἐστίν. ἐάν τ' οὖν μετὰ τὰ δύο βουληθείη τις ἐάν τε μετὰ τὰ τρία τό τε περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἀναγνῶναι καὶ τὸ περὶ τῆς εὐεξίας καὶ τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας, ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει πράξει τοῦτο. σμικρὰ δ' ἐστὶ πάνυ τὰ τρία ταῦτα βιβλία φίλοις ἀξιώσασιν ὑπαγορευθέντα κἄπειτ' ἐκδοθέντα πρὸς ἐκείνων· ἐπεί τοι καὶ τούτων ἡ δύναμις ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ περιέχεται, καθ' ἣν αἱ διαφοραὶ τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς* * * *

τῷ ChK — *τρεισκαιδεκάτῳ* A — *καὶ τὰ κατὰ τὸ* ChK *καὶ τὰ κατὰ* G: *καὶ τὰ τὸ κατὰ* AB — 1 *ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν* nos: *ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν* GABChK — *φαρμάκων ἕκαστον τῶν χυμῶν εἴρηται* nos: *φαρμάκων δυνάμεως εἰρ.* GABChK — 2 *Ἱπποκράτην* ChK: *Ἱπποκράτους* GAB (id. paulo post) — 3 *τῷ δὲ* GChK: *τὸ δὲ* A *τῶν δὲ* B — 4 *κράσεων* ChK: *κράσεως* GAB — 6 *πρώτοις περὶ κράσεων αἱ ἐν τοῖς ζῴοις κράσεις λέγονται* nos: *πρώτοις ζώοις λέγονται* GABChK — 7 *ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ* nos: *ἐν δὲ τῷ περὶ* GAB *ἐν δὲ τῷ δ' περὶ* ChK — *ἐάν τε μετὰ οὖν* B — 8 *μετὰ τὰ δύο* nos: *μετὰ δύο* GABChK — *μετὰ τὰ τρία* nos: *μετὰ τρία* GABChK — 10 *σμικρὰ* nos: *μικρὰ* GABChK — 11 *ἐκδοθέντα πρὸς ἐκείνων* GAB: *ἐκδ. ἐκείνων* ChK — 13 in verbo *κατασκευῆς* termi-

---

elementorum corporis adsciscendam legi oportet, quae et in tertio decimo de demonstratione et in quinto sextoque de Asclepiadae decretis explanavimus. Sed et de medicamentis unumquemque humorem purgantibus in elementis secundum Hippocratem pauca quaedam diximus et separatim alio libro tractavimus. Illam de elementis Hippocrateis commentationem sequuntur libri de temperamentis tres et hos opus de vi simplicium medicamentorum, hoc rursus excipit illud, quod est de medicamentorum compositione. Ac prioribus quidem de temperamentis libris eae quae in animantibus sunt temperationes cum notis cuiusque propriis tractantur, in tertio autem disseritur de medicamentorum temperatione. Quodsi quis vel post duos horum vel post tres legere volet libellos de optima corporis constitutione, de bono habitu, de inaequali intemperie, certo ordine id faciet. Hi tres admodum exigui in amicorum, qui eos a me postulaverant, usum dictati ac postea editi ab iis sunt. Quoniam tamen etiam horum

τῶν ἐξηγήσεων ὅσαι τ᾽ ὀρθῶς λέγονται καὶ ὅσαι μή, προγεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς ἡμετέρας πραγματείας. ἕξεις δ᾽ εἰς ἔνια | τῶν Ἱπποκράτους καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ 57 K *ἐπειδὴ ταῦτ᾽ ἤδη γέγραπται, προσθεῖναι πειράσομαι τὰ λοιπά. τοῦτο μέν, ἐὰν ζήσωμεν, ἔσται· φθάσαντος δ᾽ ἀποθανεῖν ἐμοῦ, πρὶν ἐξηγήσασθαι τὰ κυριώτατα τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἕξουσιν οἱ βουλόμενοι τὴν γνώμην γνῶναι αὐτοῦ καὶ τὰς ἡμετέρας μέν, ὡς εἴρηται, πραγματείας ἅμα τοῖς ἤδη γεγονόσιν ὑπομνήμασι καὶ τῶν ἐξηγησαμένων δὲ τὸν ἄνδρα τοῦ τε διδασκάλου Πέλοπος εἴ πού τι καὶ τῶν Νουμισιανοῦ ἔχοιεν — ἔστι δ᾽ ὀλίγα τὰ διασωζόμενα — καὶ πρὸς τούτοις τά τε Σαβίνου καὶ Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου. Κόϊντος δὲ καὶ οἱ Κοΐντου μαθηταὶ τὴν Ἱπποκράτους γνώμην οὐκ ἀκριβῶς ἐγνώκασι, διὸ καὶ πολλαχόθι τὰς ἐξηγήσεις οὐκ ὀρθῶς ποιοῦνται· Λύκος δ᾽ ἐνίοτε καὶ προσεγκαλεῖ τῷ Ἱπποκράτει καί φησι ψεύδεσθαι τὸν ἄνδρα μὴ γινώσκων αὐτοῦ τὰ δόγματα, καίτοι τά γε τοῦ Λύκου βιβλία φανερῶς πάντα γέγονεν. ὁ δ᾽ ἡμέτερος διδάσκαλος Σάτυρος — τούτῳ γὰρ πρώτῳ συγγενόμενοι μετὰ ταῦτ᾽ ἠκούσαμεν Πέλοπος —*

natur plagulae unius pars aversa, a verbis *τῶν ἐξηγήσεων* incipit nova plagula sine ullo signo lacunae in G; inter *κατασκευῆς* et *τῶν ἐξηγήσεων* spatium vacuum quadraginta duorum versuum relictum in A; eadem ferme spatii vacuitas est in B; asterisci positi sunt in ChK — 1 *ὅσαι* ChK: *ὅσα* GAB — 3 *ταῦτ᾽ ἤδη* G: *ταῦτ᾽ εἴδη* ABChK — 4 *κυριώτατα* nos: *καιριώτατα* GABChK — 5 *γνώμην γνῶναι αὐτοῦ* nos: *γνῶναι* om. GABChK — 6 *πράγματα* pro *πραγματείας* A — *ἤδη*: *ἤ* superscripto *δη* G — *ἐξηγησαμένων δὲ* nos: *ἐξ. γε* GABChK — 7 *ἄνδρα τοῦ τε* nos: *ἄνδρα τε τοῦ* GAB *ἄνδρα τοῦ γε* ChK — 8 *διασωζόμενα* GChK: *διασαζόμενα* AB — 13 *συγγενόμενοι* ChK: *συγγινόμεναι* GAB —

librorum vis in libris de sanitate tuenda continetur, in quibus discrimina constitutionis corporis nostri * * *

explanationum, quae recte quaeque perperam fiunt, ei, qui antea operum nostrorum studio satis exercitatus fuerit. Habebis autem etiam nostros in aliqua Hippocratis scripta commentarios, quibus iam compositis reliquos adiungere conabor, si vita suppetet; sin discedam, priusquam gravissima quaeque Hippocratis scripta explanavero, habebunt ii, qui illius sententiam cognituri sunt, et nostros, ut dixi, libros cum eis, quos iam confecimus, commentariis et enarratorum eius Pelopis, praeceptoris mei, et Numisiani si quid exstat (pauci enim ad aetatem nostram pervenerunt eorum commentarii), et praeter hos Sabini et Rufi Ephesii. Quintus autem quique ab eo sunt Hippocratis mentem non satis perceperunt, unde factum est, ut multos locos perperam enarrarent. Lycus vero nonnunquam vel incusat mendacii Hippocratem, cuius decreta parum intellexit. Quamquam id ex Lyci libris omnibus manifestum est. Satyrus contra, praeceptor noster — huius enim disciplina prius usi sumus quam

58 K οὐ τὰς αὐτὰς ἐξηγήσεις ἐποιεῖτο τῷ Λύκῳ τῶν Ἱπποκρατείων βιβλίων· | ὁμολογεῖται δὲ Σάτυρος ἀκριβέστατα διασώζειν τὰ Κοΐντου δόγματα μήτε προσθεὶς αὐτοῖς τι μήτ᾽ ἀφελών. Φικιανὸς μὲν γάρ τι καὶ μετερρύθμισεν εἰς τὸ Στωϊκώτερον. ἡμεῖς οὖν ἑτέρως μὲν ἔμπροσθεν ἀκηκοότες Σατύρου τὰς ἐξηγήσεις Κοΐντου, μετὰ χρόνον δ᾽ ὕστερον ἀναγνόντες τινὰ τῶν τοῦ Λύκου κατέγνωμεν ἀμφοτέρων ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἐγνωκότων τὴν Ἱπποκράτους γνώμην· ἄμεινον γὰρ ἔγνωσαν οἱ περὶ Σαβῖνόν τε καὶ Ῥοῦφον. ὁ δ᾽ ἐν ταῖς ἡμετέραις πραγματείαις προγεγυμνασμένος ἱκανὸς καὶ τὰ τούτων κρίνειν καὶ φωράσαι τά τε καλῶς ὑπ᾽ αὐτῶν εἰρημένα καὶ εἴ που τύχοιεν ἐσφαλμένοι.

Ἀλλ᾽ ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν Ἱπποκράτους ἐξηγήσεων αὐτάρκως εἴρηται, μεταβῶμεν ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἡμετέρων ὑπομνήματα, ὅσα τῆς λογικῆς ἐστι πραγματείας. ἔστι δ᾽ ἐξ αὐτῶν σοὶ μέν, ὦ Εὐγενιανέ, καὶ ὅσοι τὴν ἰατρικὴν μόνην ἐσπουδάκατε, τὰ περὶ ἀποδείξεως αὐτάρκη, τοῖς δ᾽ ἄλλοις, ὅσοι φιλοσοφίᾳ σχολάζουσι, καὶ τἄλλα, πλὴν εἴ
59 K τις ἀμφοτέρας δύναιτο καλῶς μετέρχε|σθαι τὰς θεωρίας ἰατρικῆς τε καὶ φιλοσοφίας. εἶναι δὲ χρὴ τοῦτον ἀγχίνουν τε ἅμα καὶ μνήμονα καὶ φιλόπονον, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις

---

3 *Φικιανὸς* nos: *Ἐφικιανὸς* GABChK — *μετερρύθμισεν* nos: *μετερρύθμησεν* GABChK — *Στωϊκώτερον* ChK: *στωικότερον* GAB — 4 *ἀκηκοότες* nos: *ἠκηκοότες* GABChK — 7 *πράγματα* pro *πραγματείας* B — 11 *ἐσπουδάκατε, τὰ περὶ ἀποδείξεως* nos: *ἐσπ. περὶ τῆς ἀποδ.* GABChK — 12 *τἄλλα* nos: *τ᾽ ἄλλα* GAB *τἄλλα* ChK — 13 *δύναιτο* ChK: *δύνατο* GAB — super *θεωρίας* scriptum est *ὅς* in G —

Pelopis — non eodem modo quo Lycus Hippocratis libros commentatus est, quamquam constat eum Quinti decreta servasse diligentissime, quippe qui neque adderet eis quidquam neque detraheret. Phicianus enim aliquid etiam ad Stoicorum magis doctrinam accommodavit. Nos cum et ante alias Quinti explanationes audivissemus et post aliquanto Lyci quaedam legissemus, utrumque damnavimus, quippe cum Hippocratis mentem non penitus perspectam haberent; melius Sabinus et Rufus. Si quis tamen in nostris operibus antea exercitatus fuerit, is idoneus erit, qui horum scripta iudicet atque, quae recte dixerunt et si qua forte lapsi sunt, cognoscat.

Sed quoniam etiam de Hippocratis enarrationibus satis iam dictum est, pergamus ad reliquos nostros libros, qui in dialecticis versantur. E quibus tibi quidem, Eugeniane, et quicunque medicinae soli operam datis, ii, qui de demonstratione sunt, sufficere videntur, ceteris, qui philosophiae vacant, ceteri, nisi si quis utramque poterit et medicinae et philosophiae doctrinam amplecti. Hic oportet sit sagax idemque memor et laboriosus ac praeterea talem sortitus sit felicitatem, qualem nos sortiti su-

εὐτυχηκότα τοιαύτην εὐτυχίαν, οἵαν ἡμεῖς εὐτυχήκαμεν ὑπὸ πατρὶ παιδευθέντες, ὃς ἀριθμητικῆς τε καὶ λογιστικῆς καὶ γραμματικῆς θεωρίας ἐπιστήμων ἡμᾶς ἐν τούτοις τε καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅσα παιδείας μαθήματα, θρέψας, ἡνίκα πεντεκαιδέκατον ἔτος ἤγομεν, ἐπὶ τὴν διαλεκτικὴν θεωρίαν ἦγεν ὡς μόνῃ φιλοσοφίᾳ προσέξοντας τὸν νοῦν, εἶτ' ἐξ ὀνειράτων ἐναργῶν προτραπεὶς ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντας καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἀσκεῖν ἅμα τῇ φιλοσοφίᾳ. ἀλλὰ καὶ τοιαύτην ἐγὼ τὴν εὐτυχίαν εὐτυχήσας ἐκμανθάνων τε θᾶττον ἁπάντων τῶν ἄλλων, ὅ τιπερ ἐδιδασκόμην, εἰ μὴ τὸν ὅλον μου βίον εἰς τὴν τῶν ἐν ἰατρικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ θεωρημάτων ἄσκησιν καθεστήκειν, οὐδὲν ἂν ἔγνων μέγα. μηδὲν τοίνυν μηδὲ τοῦτο θαῦμα, ὅτι πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων ἀσκούντων ἰατρικήν τε καὶ φιλοσοφίαν ἐν οὐδετέρᾳ κατορθοῦσιν· ἢ γὰρ οὐκ ἔφυσαν καλῶς ἢ οὐκ
ἐπαιδεύθησαν, ὡς προσῆκεν, | ἢ οὐ κατέμειναν ἐν ταῖς ἀσκήσεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς πολι- 60 K
τικὰς πράξεις ἀπετράποντο. ταῦτα μὲν οὖν μοι κατὰ τὸ πάρεργον εἰρήσθω, καίτοι οὐκ ὄντα πάρεργα. τὰ γοῦν τῆς φιλοσόφου θεωρίας ἡμέτερα βιβλία μετὰ τὴν περὶ ἀποδείξεως πραγματείαν ἀναγινώσκειν χρή· τίνες δ' αὐτῶν εἰσιν αἱ ὑποθέσεις καὶ πόσαι,

---

1 πεδαιθεύντες A. — ὅς om. GA — 2 λογιστικῆς ChK: λογικῆς GAB — ἐπιστήμων ChK: ἐπιστήμονας GAB — 3 παιδίας A — 4 προσέξοντας ChK: προσέξοντα G προσέξαντα AB — 5 ἄγοντας nos: ἄγοντες AG ἄγοντα BChK — ἐποίησεν ἀσκεῖν nos: ἐποιήσαμεν ἀσκεῖν GA ἐποίησεν ἐμὲ ἀ. BChK — 7 τε θᾶττον G: τε καὶ θᾶττον ABChK — ὅ τιπερ ἐδιδασκόμην nos: ὅ τιπερ ἂν ἐ. GABChK — 8 ἐν om. GAB — θεωρημάτων ChK: θεωρήματα GAB — καθεστήκειν ChK: καθέστηκεν GAB — 9 μηδὲν τοίνυν ChK: μὴδὲ τ. G μηδὲ τ. AB — θαῦμα ὅτι nos: θαῦμα διότι GABChK — 10 ἔφησαν A — 13 περὶ ἀποδείξεως nos: περὶ τῆς ἀποδ. GABChK —

---

mus sub patre eruditi eo, qui numerorum, computationis grammaticaeque artis peritus cum nos et his et aliis, quae ad institutionem puerilem spectant, doctrinis imbuisset, annum quintum decimum agentes ad disserendi artem deduxit, ut ad solam philosophiam animum adverteremus; postea clara specie per quietem visa admonitus septimum decimum nobis agentibus, ut medicinam quoque una cum philosophia coleremus, auctor fuit. Sed ego tametsi tantam nactus eram felicitatem ceterisque omnibus celerius, quidquid docebar, perdiscebam, tamen, nisi omnem vitam meam in usu exercitationeque eorum, quae in medicina et philosophia praecipiuntur, collocassem, nihil doctrinae amplae eram consecuturus. Non igitur mirum, quod magna pars hominum, qui medicinam et philosophiam profitentur, in neutra arte proficiunt; aut enim parum valent ingenio aut non ita, ut decet, sunt instituti aut noluerunt perseverare in exercitationibus, sed ad rempublicam se contulerunt. Sed haec mihi quasi praetereunti dicta sunt, quamquam non aliena sunt ab instituto meo. Nostri igitur de eis,

καθ᾽ ἕκαστον μὲν αὐτῶν γέγραπται, δι᾽ ἐκείνου δὲ δειχθήσεται τοῦ γράμματος, ἐν ᾧ τὴν γραφὴν ποιήσομαι ἁπάντων τῶν ἐμῶν βιβλίων.

Ἐπεὶ δ᾽ ἐπύθου μου καὶ περὶ τῆς πραγματείας, ἐν ᾗ τὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνόματα κατὰ τὴν τῶν πρώτων ἐν αὐτοῖς γραμμάτων ἤθροισται τάξιν, ἅπερ ἀπεκρινάμην σοι, βέλτιον ἡγοῦμαι κἀνταῦθα γράψαι σοι· πρόδηλον γάρ, ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ζητοῦσιν, ἥτις ποτ᾽ ἐστὶν αὐτῆς ἡ ὑπόθεσις. οὐ γὰρ δὴ τοῦτ᾽ ἀξιοῦμεν ἡμεῖς, ὅπερ ἔνιοι τῶν νῦν κελεύουσιν, ἅπαντας ἀττικίζειν τῇ φωνῇ, κἂν ἰατροὶ τυγχάνωσιν ὄντες ἢ φιλόσοφοι καὶ γεωμετρικοὶ καὶ μουσικοὶ καὶ νομικοὶ κἂν μηδὲν τούτων, ἀλλ᾽
61 K *ἁπλῶς ἤτοι πλουτοῦντές τινες ἢ μόνον εὔποροι· τοὐναντίον γὰρ ἀπαξιῶ μηδενὶ μεμ|φεσθαι τῶν σολοικιζόντων τῇ φωνῇ μηδ᾽ ἐπιτιμᾶν· ἄμεινον γάρ ἐστι τῇ φωνῇ μᾶλλον ἢ τῷ βίῳ σολοικίζειν τε καὶ βαρβαρίζειν· ἐγράφη δέ μοί ποτε καὶ πραγματεία πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ· τοσούτου δέω παιδείας τι μόριον ὑπολαμβάνειν τὸ ἀττικίζειν. ἀλλὰ διὰ τὸ πολλοὺς ἰατροὺς καὶ φιλοσόφους, ἐν οἷς αὐτοὶ νομοθετοῦσι καινὰ σημαινόμενα τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων, ἐν τούτοις ἑτέροις* †

---

1 *καθ᾽ ἕκαστον* nos: *καθ᾽ ἑκάστην* GABChK — 4 *ἤθροισται* ChK: *ἠθροῖσθαι* GAB — 6 *αὐτῆς* nos: *αὐτῶν* GABChK — 7 *τυγχάνωσιν* ChK: *τυγχάνουσιν* GAB — 9 *πλουτοῦντές τινες* nos: *πλουτοῦσί τ.* GABChK — 10 *φονῇ* AB — 14 *ἑλληνικῶν ὀνομάτων* GA: *ἑλληνικῶν* omisso *ὀνομάτων* BChK — 14 inter *ἑτέροις* et *διὰ τοῦτο* spatium vacuum duodecim ferme litterarum relictum est in GAB: *ἑτέροις χρῶνται* (!) *διὰ τ.* ChK —

---

quae in philosophia quaeruntur, libri post opus de demonstratione legendi sunt; quorum quaenam quotque sint argumenta, et in singulis eorum indicatum est et in eo indicabitur libro, quo indicem omnium librorum meorum faciam.

Quandoquidem item de illo opere, quo voces apud Atticos scriptores usitatas in litteras digestas collegi, me percontatus eras, quae tibi respondi, ea hic repetere tibi satius duco, quia alios quoque multos constat quaerere, quid tandem habeat argumenti. Nolumus id fieri, quod nonnulli hodie praecipiunt, ut Attico sermone utantur omnes, etiamsi medici vel philosophi vel geometrae vel musici vel iurisconsulti sint aut non sint, sed simpliciter divites quidam aut modice locupletes tantum; immo veto quemquam propter soloecismos increpari aut vituperari; praestat enim in voce quam vita soloecismos et barbarismos admittere. Quid? quod scriptum olim est a me opus adversus vituperatores eorum, qui per soloecismos loquuntur; adeo nihil existimo Attici sermonis sinceritatem esse partem eruditionis. Sed quia multi medici et philosophi in iis vocibus Graecis, in quibus ipsi novas significationes finxissent tamquam legum

διὰ τοῦτο καὶ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐξήγησιν ἐποιησάμην ἐν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα βιβλίοις ἀθροισάμενος ἐξ Ἀττικῶν συγγραφέων αὐτά, καθάπερ ἐκ τῶν κωμικῶν ἄλλα. γέγραπται μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἡ πραγματεία διὰ τὰ σημαινόμενα· σὺν τούτῳ δ' εὐθέως ὑπάρχει τοῖς ἀναγνωσομένοις αὐτὰ καὶ ἡ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων γνῶσις οὐδὲν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἄξιον ἔχουσα μεγάλης σπουδῆς· ἀλλά γε διὰ τοὺς κακῶς χρωμένους τοῖς ὀνόμασιν ἄλλη μοι γέγραπται πραγματεία περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτῶν, ἣν δὴ καὶ πρώτην ἁπασῶν ἄμεινον ἀναγινώσκειν.

---

2 *ἀθροισάμενος* ChK: *ἀθροισαμένων* GAB — *ἀθροισάμενος ἐξ Ἀττικῶν* ChK: post *ἀθροισάμενος* (*ἐνων*) spat. vac. novem fere litter. est, sequitur *Ἀττικῶν* omisso *ἐξ* in GAB — 4 *οὐδὲν αὐτῇ* A —

---

latores, ab Atticorum usu deflecterent, idcirco vocum Atticarum explanationem confeci libris duodequinquaginta ex Atticis scriptoribus congestarum, quemadmodum e comicis alias congessi. Scriptum igitur illud opus, ut dixi, propter significationes est; quod qui legent, simul Atticarum vocum notitiam adipiscentur, quae ipsa per se nihil habet, quod sit magno studio dignum. Verumtamen propter eos, qui male vocibus utuntur, aliud a me editum est de recta nominum ratione opus, quod quidem omnium primum evolvere praestat.

Enarratio.

τὰ μὲν γὰρ φίλων — ὑπηγορεύθη] Saepe Galenus testatur se initio in hanc se consuetudinem scribendi contulisse, ut multa aut sui exercendi excolendique causa aut in amicorum discipulorumque usum componeret, quae quia non publico usui destinata essent, neque sententiis neque verbis satis ornaret ac perpoliret; cf. de libr. propr. vol. XIX, p. 10 K: *γεγραμμένων οὖν, ὡς ἔφην, οὐ πρὸς ἔκδοσιν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν δεηθέντων ἕξιν τε καὶ χρείαν εἰκὸς δήπου τὰ μὲν ἐκτετάσθαι, τὰ δὲ συνεστάλθαι καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτήν τε τῶν θεωρημάτων τὴν διδασκαλίαν ἢ τελείαν ὑπάρχειν ἢ ἐλλιπῆ.* Method. med. vol. X, p. 456; Comm. in Hipp. de nat. hom. vol. XV, p. 1; Comm. II in Hipp. libr. III Epid. vol. XVII, 1, p. 577.

τῶν — αἰσθανομένους] Cum alia, tum Hippocratis scripta intellegit, cuius sententiarum splendore plerosque homines eruditionis expertes tamquam offusos caecutire ait in libro de vict. rat. in morb. acut. ex Hipp. sent. vol. XIX, p. 220. Ceterum recte Haeser in Hist. med. I³, p. 384: 'Galen selbst war sich sehr deutlich bewusst, dass nur wenige seiner Zeitgenossen seine Schriften beachten würden, wobei er nicht unterlässt hinzuzufügen, dass auch der Schöpfer seine Sonne scheinen lasse über Böse und Gute (de usu part. vol. IV, 21).'

οὔτε τὰ αὑτῶν μεμαθηκότες] Scripturae vulgatae *τὰ ἑαυτῶν* perversitatem vel ipsa Fichardi Gadaldinique docet interpretatio: 'licet illi nec suam ipsorum professionem ullamve demonstrandi scientiam satis teneant'. Cf. de optim. med. philos. c. II ed. meae (Erl. 1873): *θαυμάζοντες τὸν ἄνδρα* (Hippocratem dicit) *μήτ᾽ ἀναγιγνώσκουσιν αὐτοῦ τὰ συγγράμματα.*

ἔνιοι μὲν ὅτι κ. τ. λ.] *ἔνιοι μὲν* sc. *ἰατρούς;* nam de medicis potissimum hoc loco G. cogitat, ut et ex seqq. verbis *ἐμπειρικοὺς ἢ δογματικοὺς ἢ μεθοδικοὺς* patet, et ex iis, quae de philosophorum sectis dicta contrarie ad illa relata sunt. Itaque in interpretatione latina eam vocem addidimus, quae a Latinis aegre desideratur. De tribus autem medicorum sectis nobilissimis cum in aliis libris, tum in libro de optima secta multus est Galenus; cf. vol. I, p. 119 sqq.; Haeser l. l. I³, p. 245 sqq., p. 268 sqq.

ἤτοι γ᾽ -ἢ -ἢ] Priori Particularum disiunctivarum G. non raro *γε* apponit; Meth. med. vol. X, p. 666: *ἤτοι γ᾽ ἀπήλλακται τὸ ποιῆσαν αἴτιον ἢ καὶ νῦν ἔτι μένει;* de cognoscendis curandisque animi morb. vol. V, p. 3 (p. 26 ed. Marq.): *πάντας ἀνθρώπους ὁρῶμεν ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνοντας ἤτοι γ᾽ ἀναμαρτήτους εἶναι παντάπασιν ἢ ὀλίγα καὶ σμικρὰ διὰ λόγου σφάλλεσθαι.*

ἐθαυμάσθη τις ἀπὸ τῆσδε τῆς αἱρέσεως] Non opus est emendare, id quod primo adspectu se offert: *ἀπὸ τῆσδέ τινος αἱρ.* i. e. ab hac illave secta; nam *τῆσδε τῆς αἱρ.* cum G. dicit, hanc sectam intellegi vult, cui admirator alicuius medici fama florentis se addixit. Sectarum studium quantam ingeniis servitutem iniunxerit, G. queritur Method. med. vol. X, p. 114: *οἶσθα δὲ δήπουθεν* (sc. Hiero), *ὥς καὶ πολλοὶ πολλάκις ἡμῖν ἐξωμολογήσαντο κατὰ μόνας αἰσθάνεσθαι μὲν ἤδη τῶν κατὰ τὴν σφετέραν αἵρεσιν ἀτόπων, οὐ δύνασθαι δ᾽ ἔν γε τῷ φανερῷ μεταθέσθαι διὰ τὸ μήτ᾽ ἄλλα γινώσκειν ἀφ᾽ ὧν τιμηθήσονται καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐφθακέναι ἀπὸ τούτων γινώσκεσθαί τε καὶ τιμᾶσθαι.*

οὕτω δὲ κἀπὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν αἱρέσεων] Sic restitui pro eo, quod vulgata praebet, *οὕτω δὲ καὶ τῶν κ. τ. λ.*, quem Genetivum quo modo struas, equidem non video. *Ἐπὶ τῶν κ. τ. φ. αἱρέσεων* valet in philosophorum scholis, i. e. quod

attinet ad ph. scholas, quo usu Praepositionis nihil frequentius apud Galenum est.

διαδοχαὶ αἱρέσεων - ἑτέρας βίου] Eae scholae philosophorum, quibus cum successionis scholarcharum iure patrimonium a conditore sectae hereditate relictum erat, velut Academica, Peripatetica, Epicurea, non solum scholarchis suis victum praestiterunt, verum etiam eis, qui sectam profitebantur, sed exiguum censum habebant, alimenta praebuerunt. Cf. Zumpt. Ueber den Bestand der philosoph. Schulen in Athen und die Succession der Scholarchen. Abhandl. d. Acad. d. Wiss. zu Berlin 1842 p. 35; Constantinidis Atheniensis Comment. graec. de Academia (Erlang. 1874) p. 21. Nec mirum est, quod Galeni aetate in tanta morum labe non defuerunt, qui dictitando se sectam aliquam sequi victum quaeritare studerent. *ἀναγορεύουσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως* eodem modo dictum est, quo vol. V, p. 42: *ἀπὸ μιᾶς αἱρέσεως ἀναγορεύσας σεαυτόν*, ibid. p. 43: *ἀφ' αἱρέσεώς τινος ἐμαυτὸν ἀναγορεύσας*, vol. XIX, p. 13: *δούλους ὀνομάζω τοὺς ἑαυτοὺς ἀναγορεύσαντας Ἱπποκρατείους ἢ ὅλως ἀπό τινος ἀνδρός.*

ἠναγκάσθην δὲ διὰ ταῦτα] *διὰ τοῦτο* Vulgata, quasi scribere librum de optima secta ideo coactus esset G., quia in posterum amicis noluit dare quidquam ex scriptis suis. Immo *διὰ ταῦτα* G. scripsit, i. e. *διὰ τὰ ὑπομνήματα διαδοθέντα εἰς πολλούς*; cf. infra: *ἀλλὰ τῶν γε τοῖς φίλοις δοθέντων ἐκπεσόντων εἰς πολλοὺς ἐγράφη μὲν ἐξ ἀνάγκης δι' ἐκεῖνα καὶ τὸ περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως.* Quemadmodum autem hoc loco *τοῦτο* in *ταῦτα* mutandum censuimus, ita infra p. 8, 12 *ταῦτα* in *τούτο*; nam ibi de uno libro, qui est de optima secta, agitur. Pluralis *ταῦτα* in libris voci *πρῶτα*, ut videtur, accommodatus traxit vitium novum *αὐτοῖς*, pro quo *αὐτῷ* restituimus.

ἀλλὰ καὶ πάθους χρὴ ἀπηλλάχθαι] *χρή* vel *δεῖ* necessario addendum fuit; cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 635, 6 (ed. meae): *οὐ μὴν οὐδὲ ἀρκεῖ λείαν ἢ τραχεῖαν ἐν τῷ σώματι γενέσθαι κίνησιν, ἀλλὰ χρὴ προσελθεῖν αἴσθησιν*; de opt. sect. vol. I, p. 117: *οὐ γὰρ ἐπαρκεῖ ἐπιγνῶναι —, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔχεσθαι ἀεὶ τοῦ ἀκολούθου δεῖ.* Tale verbum omissum esse vel ipse Infinitivus Perfecti indicat, quem cum verbis *χρή*, *δεῖ*, *προσήκει*, *ἀνάγκη* ceterisque id genus coniungere G. solet; cf. de optimo medico philos. p. 19 ed. m. Accedit, quod in codicibus Galeni illud *χρή* vel *δεῖ* non raro omissum a librariis animadverti; cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 181, 1; 392, 5; 723, 7; 755, 8 (ed. m.)

ὡς οἱ πολλοὶ] Perperam *οὐχ* ante *ὡς* inculcatum esse non est, quod pluribus demonstrem; quod quo modo oriri potuerit, docet Fichardi interpretatio latina: 'sed

et affectiones praeterea, quatenus amant aut oderunt sectas, exuere convenit, ne, veluti multi, circa illa excaecetur'.

αὐτὸς ζητῆσαι τὸ ἀληθὲς] Non semel tantum G. *μέθοδον ἐπιστημονικήν* vel *ἀποδεικτικήν* hanc habere vim ait, ut, qui eam colat, aut ipse verum exquirere aut aliorum sententias bene examinare possit; cf. de propr. libr. vol. XIX, p. 39; de Plac. Hipp. et Plat. p. 180, 14 (ed. m.) Itaque et hoc loco *αὐτός* pro *αὐτό* scripsi et infra p. 53 K *τ' ἀληθῶς αὐτοῖς ἐγνωσμένα* in *τά τ' ἀ. ἄλλοις ἐγν.* mutavi.

τὴν περὶ ἀποδείξεως] Opus, quod e quindecim libris constabat, nunc intercidisse praeter pauca fragmenta eo vehementius dolendum est, quod, ut e permultis locis, quos ex illo G. in variis scriptis suis laudat, patet, ad historiam cum totius philosophiae, tum dialecticae Graecorum cognoscendam permultum attulisse videtur. Syri quidem et Arabes saeculis VIII et IX opus fere integrum verterunt (cf. M. Steinschneideri disputat. de Alfarabii philosophi Arabici vita scriptisque in Annal. Academ. Petropolit. XIII, p. 27 adn. 25 et nos in ed. nostr. libr. Galeni de Plac. Hipp. et Plat. pp. 5 et 6 adn. 11), sed ne talis quidem interpretatio ad aetatem nostram pervenit.

ἐπὶ πάσης ὕλης πραγμάτων] cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 211, 8 (ed. m.): *ταῦθ' εὑρίσκεται κατὰ μέρος ἐπὶ πάσης ὕλης πραγμάτων ἀληθεύοντα.*

αἱρήσηταί τι, καθάπερ οἱ — ἐσπουδακότες] De insano factionum albatae, russatae, prasinae, venetae in ludis Circensibus studio vide Friedlaender. Darstell. aus d. Sittengesch. Roms II², p. 192 sqq. et eundem in Handbuch der röm. Alterth. v. Becker-Marquardt IV, p. 509 sqq. — Formis verbi *ᾑρησάμην, αἱρήσασθαι,* de quibus Lob. ad Phrynich. p. 716 disseruit, rarissime G. utitur; in multis libris, velut in libris de Placitis, nullas alias nisi eas, quae apud Atticos usitatae erant, usurpat.

χωρὶς δὲ ταύτης ἐάν τις ἀληθείᾳ] Ne quis miretur nos illud *χωρὶς δὲ ταύτης* latine 'et tamen' reddidisse, secuti sumus usum Ciceronis, de quo et Madvigius ad Cic. de fin. II, 26, 84 et nos in censura editionis Holstenianae (Liter. Centralbl. 1874 p. 825) disputavimus. In seqq. plura vitiose tradita sunt. Neque enim Articulus *τά,* qui post *κατὰ* facile ex cidere potuit (cf. exempla hac de re a me collecta in Observv. crit. de Gal. libr. de Plac. Hipp. et Plat. II, p. 5 et adn. 2.) omittendus fuit — cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 743, 12 ed. m.: *εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα;* de purg. medicam. facult. vol. XI, p. 339: *θεάσασθαι τὰ τῆς τέχνης ἔργα;* in Hipp. Praedict. l. I Comm. I vol. XVI, p. 490: *ὅσοι τῶν ἔργων τῆς τέχνης οὐ πάνυ τι πεφροντίκασιν*; de libr. propr. vol. XIX, p. 15: *διὰ τῶν ἔργων τῆς τέχνης*, ib. p. 34: *περὶ τὰ τῆς τέχνης ἔργα* — et *τὰ τῆς τέχνης ἔργα* quoniam hoc loco non minus quam illis, quos modo commemoravimus, nominatim de medicae artis usu ac tractatione accipiendum est, sequitur verba

τάχα ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν νοσούντων, quae vel ipsa per se si spectaveris suspecta sunt, pro glossemate habenda esse. Deinde, ut nihil de inaudito illo πραττόμενα aut πραττόμεθα dicam, illud εἰ ante περὶ τῶν ἔργων collocatum adeo turbat orationis conformationem, ut inepte insertum esse appareat pro omissa olim a librariis post περί Particula δέ; ac frustra BChK pro εἰ scribi ἤ voluerunt immemores Galenum antea dixisse· ἐάν τις ἡμῶν αὐτῶν πεπειραμένος ᾖ ἐπί τε τοῦ βίου παντὸς καὶ κατὰ τὰ τῆς τέχνης ἔργα. Denique, ut μαρτυρῇ in μαρτυρεῖ mutatum velimus, necessario requirit huius membri cum antecedente ὅτι χωρὶς ἔχθρας-πράττομεν convenientia et aequatio, quippe quae ὅπως pro Particula finali habere vetet.

τὸ μόνιμον δ᾽ αὐτῇ] Non dubium est, quin G. Platonis Menonem ob oculos habuerit, ubi is ὀρθὴν δόξαν ad recte quidem agendum sufficere, sed eandem non sibi constare demonstrat; cf. p. 97 B et E: καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Hinc patet μόνιμον, non νόμιμον scribendum esse.

ὃ δὴ καὶ κατὰ τήνδε τ. λ. ἐπιγ.] Librorum in tironum usum conscriptorum cur duplicem titulum memoret, vide de libr. propr. vol. XIX, pp. 10 et 11 et ed. m. de opt. med. phil. p. 3 adn. 1.

περὶ τῶν σφυγμῶν] Articulum addidimus et concinnae orationis necessitatem respicientes et locum; qui est vol. XIX, p. 12: τοῖς δ᾽ εἰσαγομένοις ὑπηγορεύθη τὸ περὶ τῶν ὀστῶν καὶ τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν. Haec una erat inscriptio, altera illa: περὶ ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις, περὶ σφυγμῶν τ. εἰσ. Itaque Articulum ut hoc loco inseruimus, ita proximo loco ante ὀστῶν eiecimus; cf. vol. II, p. 732 et vol. I, p. 408 extr. Vol. XIX, p. 23, 9 alia ratio est.

τῶν ἀνατομικῶν πραγματειῶν] Lectio vulgata τῆς ἀνατομικῆς πραγματείας — ἣν — πᾶσαν stare nullo modo potest. Nam quem fugit Galenum non unum opus de anatomia, sed plura scripsisse? Ipse in Comment. ad Hippocr. Aphor. vol. XVIII, 1, p. 171 delegat nos ad opera sua, quae ad anatomiam spectant, cum dicit: ὡς ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς πραγματείαις λέλεκται. Frustra autem vulgatam defendet, qui, cum πραγματεία apud Graecos duplicem habeat intellectum valeatque aut idem, quod tractatio vel studium rei, aut opus de aliqua re conscriptum sive magnum sive exiguum, illud h. l. intellegi volet atque ita interpretabitur, librum de ossibus primum esse, in quo anatomiae studium versetur; nam, ut alia omittam, ubicunque G. scripta sua recenset, ibi πραγματεία vim alteram habet. In seqq. stolide ἐγχείρησιν pro ἐγχειρήσεων a librariis scriptum fuit; cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 607, 8 (ed. m.): κατὰ

τὴν (sc. πραγματείαν) τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων; de libr. propr. l. l. p. 24: πάντα γὰρ τὰ τῆς ἀνατομῆς ἐν ταῖς ἐγχειρήσεσι γέγραπται; de arte med. vol. I, p. 409: ἔστι δὲ χρησιμωτάτη αὐτῶν (sc. τῶν πραγματειῶν) ἡ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων.

πλοκῆς καὶ [χροιᾶς] καὶ τῆς π. ἀ. κ.] Vox χροιᾶς quoniam mire inter πλοκῆς et κοινωνίας collocata est et res ipsa, quae significatur, ut in anatomia vix ullius momenti, hoc loco haud digna memoratu fuit, inserta ab interpolatore mihi videtur.

ἐφεξῆς τῷδε τὰ περὶ τῆς ἐ. τ. ζ.] Τῷδε sc. τῷ ὑπομνήματι scripsi, quia G. in commendando certo ordine legendi libros ita enumerat, ut opus operi vel libros libris, non librum eis, quae alio libro continentur, succedere dicat (cf. vol. I, p. 407); περὶ ante τῆς ἐ. τ. ζ. adieci; cf. vol. I, p. 408 extr.: δύο περὶ τῆς ἐπὶ τῶν ζώντων; de anatom. Adm. vol. II, p. 217: καὶ μέντοι καὶ τὰ περὶ τῆς ἐ. τ. ζ.

θώρακος κ. πνεύμονος κινήσεως — τέτταρα] Tria haec scripta saepe G. coniungit, velut de Plac. H. et Plat. p. 196 (ed. m.), art. med. vol. I, p. 409, ut mirandum sit, cur editores illud κινήσεως a librariis omissum non inseruerint; iidem non viderunt numerum librorum de voce post numeros librorum de thoracis et pulmonis motu, item de causis respirationis indicatos deesse non posse; cf. de libr. propr. l. l. p. 13, 4: τὰ περὶ φωνῆς δ' προσφωνηθέντα τινὶ τῶν ὑπατικῶν ἀνδρῶν, Βοηθῷ τοὔνομα.

ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ δὲ — ἕπεται πραγματεία] Quoniam partem tantum librorum commemoravit, e quibus functionum et naturalium et animalium partium corporis cognitio repeti posset, non potuit eos silentio praeterire, quibus etiam subtilius hac de re disputavit. Itaque lacunam explevi e libro de art. med. vol. I, p. 409, quia, si non iisdem, at prorsus similibus verbis Galenum opera de Placitis Hippocr. et Plat., de semine, de usu partium laudasse credibile est.

αἱ δ' ἀρχαὶ — ἐπιδέδεικται] Ut e sequentibus patet, h. l. nonnulla Galenum de elementis, e quibus corpora animantium constarent, dixisse veri simillimum est. Eundem transitum a functionibus facultatibusque corporis ad elementa reperies in libro de curandi rat. per venaesectionem vol. XI, pp. 256 et 257, unde verba αἱ δ' ἀρχαὶ usque ad εἰς ἄλληλα depromsi, quibus nomina eorum operum addidi, quibus potissimum illa de elementis doctrina tractata fuit, libri primi de nominibus medicinalibus (cf. Comment. in Hipp. de nat. hom. vol. XV, p. 7; de Plac. Hipp. et Plat. p. 664, 14 ed. m.) et operis de elementis Hippocraticis. Quod quamquam duos habet λόγους (cf. vol. I, p. 492: ἐπὶ δὲ τὸν δεύτερον λόγον ἤδη μοι ἰέναι καιρός), tamen saepius non solum ὑπόμνημα vel πραγματεία, sed etiam γράμμα vel βιβλίον a Galeno nominatur; cf. Method. med. vol. X, p. 462, 10; art. med. vol. I, p. 407, 14; de Plac.

Hipp. et Plat. p. 692, 1 ed. m. Itaque in proximis illud *κατὰ τὸ βιβλίον* ad hoc opus Galeni spectat.

ἀναλέξασθαι] Lectionem vulgatam *ἀναλέξαι* in *ἀναλέξασθαι* mutandam existimavimus; de anat. Adm. vol. II, p. 227: *καὶ χρὴ πρῶτον ἀναλεξάμενον ἐκεῖνο τὸ βιβλίον;* de Meth. med. vol. X, p. 122: *ἑξῆς ἕκαστον ἀναλέξασθαι τῶν ἄλλων* (sc. *λόγων*); de libr. propr. vol. XIX, p. 41: *τὴν ἡμετέραν ἀναλέξασθαι περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν*; vol. VIII, p. 585.

τρισκαιδεκάτῳ περὶ ἀποδείξεως — δογμάτων] cf. de curandi rat. per venaesect. vol. XI, p. 257: *διὰ τοῦτο οὐδὲ Ἀσκληπιαδοῦ μνημονεύσομεν ἔτι κατὰ τόνδε τὸν λόγον ἀποδεδεικότες αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα ψευδῆ κατά γε τὸ τρισκαιδέκατον ὑπόμνημα τῶν περὶ [τῆς] ἀποδείξεως καὶ κατὰ τὴν (περὶ) τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων πραγματείαν, ἐν ᾗ τὸ πέμπτον τε καὶ ἕκτον ἔλεγχον ἔχει τῶν στοιχείων αὐτοῦ.* De Asclepiade Bithyno cf. Haeser l. l. I^3, p. 263 seqq.

ἀλλὰ καὶ περὶ — δυνάμεως] Mentione de quattuor elementis iniecta G. non potuit non commemorare quattuor illos humores, quos Hippocratis auctoritatem secutus sanguinem, pituitam, bilem flavam et atram appellat, atque eos libros, quibus maxime hanc doctrinam probare ac confirmare studebat, recensere, velut eos, quibus illorum humorum temperationes et per medicamenta purgationes tractantur. Lectione vulgata *ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως· εἴρηται μέν τινα κ. τ. λ.* nihil cogitari potest perversius: cf. de cur. rat. per venaes. vol. XI, p. 257 *εἴρηται δὲ καὶ περὶ τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἕκαστον τῶν χυμῶν ὀλίγα μέν τινα κἀν τῷ περὶ τῶν στοιχείων κ. τ. λ.*

κατὰ μόνας ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ] Significat librum, qui *περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως* inscriptus legitur vol. XI, pp. 323—342, cuius G. non hoc tantum loco, sed etiam in libro de cur. rat. p. venaes. vol. XI, p. 257, 14 meminit. Galenistae cuiusdam, non Galeni esse, ut Ackermannus (vol. I, p. CLIII) existimat, vix crediderim.

ἐν μὲν οὖν τοῖς πρώτοις — λόγος ἐστίν] Vitiatam scripturam codicis Ambr. et editionum emendavimus ex art. med. vol. I, p. 407: *τρία περὶ κράσεων, ὧν τὰ μὲν δύο περὶ τῶν ἐν τοῖς ζῴοις ἐστὶ κράσεων, τὸ τρίτον δ᾽ ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς φαρμάκοις;* de opt. corp. const. vol. IV, p. 749: *ἀρκεῖ γὰρ τὰ τῶν κράσεων ἴδια γνωρίσματα· διήρηται δὲ* (*εἴρηται δὲ* malim) *ἐπὶ πλέον ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ κράσεων;* de alim. fac. vol. VI, p. 567.

μετὰ τὰ δύο — μετὰ τὰ τρία] Articulum restituimus secundum locum simillimum, qui est vol. I, p. 408, 6: *πραγματεία ἡ περὶ φυσικῶν δυνάμεών ἐστιν, ἣν*

εἴτε μετὰ τὰ δύο περὶ κράσεων εἴτε μετὰ τὸ περὶ στοιχείων ἀναγινώσκειν τις ἐθέλοι, δύναιτ᾽ ἂν ἔσεσθαι.

τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς **] Enuntiati nunc mutilati sententia haec fuisse mihi videtur: 'Quoniam vero horum libellorum vis in libris de sanitate tuenda continetur, in quibus discrimina constitutionis corporis nostri tractantur, potest aliquis missa illorum lectione statim ad huius operis studium accedere.' At noli putare nihil nisi extremam huius enuntiati partem interiisse. Nam praeter libros de sanitate tuenda necesse fuit mentionem fieri librorum quattuordecim *Θεραπευτικῆς μεθόδου* et eorum, quos lectioni huius ampli operis antecedere voluit, de qua re G. praecepit in art. med. vol. I, p. 411 et de libr. propr. pp. 30 et 31. Inter hos quoniam commentationem suam de Hippocratis victus ratione in morbis acutis rettulit, idem in huius libri parte, quae nunc excidit, fecisse putandus est atque ita aptissime convertisse orationem ad recensendos commentarios, quos et alii et ipse in Hippocratis scripta composuerunt. Huius disputationis initium intercidit. Quae sequuntur verba *τῶν ἐξηγήσεων κ. τ. λ.*, quid sibi velint, manifestum est. 'Qui in operum nostrorum' inquit Galenus 'lectione satis versatus erit, is facile iudicabit, quaenam explanationes interpretum Hippocratis recte quaeque perperam fiant'; cf. infra p. 58 K; Comm. II in Hipp. l. III Epid. vol. XVII, 1, p. 605.

εἰς ἔνια τῶν Ἱπποκράτους καὶ τὰ ἡμέτερα] G. ipse narrat vol. XVII, 1, 577 se primo quidem noluisse commentari scripta Hippocratis, deinde amicis postulantibus in animum induxisse, ut initium explanandi faceret *ἀπὸ τῶν γνησιωτάτων καὶ χρησιμωτάτων Ἱπποκράτους βιβλίων* (l. l. p. 577, 7). Inde patet in seqq. non *καιριώτατα*, sed *κυριώτατα τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων* legendum esse.

καὶ τῶν ἐξηγησαμένων δὲ] Quod post *ὑπομνήμασι* plene interpunctum et *γε* pro *δέ* scriptum est, testimonio est editores prorsus ignorasse Galeni consuetudinem dicendi, qua pro *καί — καί* vel *καί — καὶ . . δέ* non raro *καὶ... μέν — καὶ ... δέ* ponit; cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 444, 8 (ed. m.): *χρὴ γὰρ καὶ τοῦτο μὲν ἐπιστήμην λαβεῖν τῶν ἀληθῶν καὶ τὰς κατὰ πάθος δὲ κινήσεις ἀμβλυνθῆναι;* p. 487, 15; p. 493, 3; p. 497, 4; p. 517, 9; p. 553, 6; p. 568, 6; p 652, 1.

τοῦ τε διδασκάλου Πέλοπος] Pelopis doctrina G. usus est Smyrnae, quo annos XXI natus post patris obitum se contulerat; deinde Corinthi Numisianum, qui ipsius Pelopis praeceptor fuit, audivit; cf. anat. Adm. vol II, p. 217; Comment. in Hipp. de nat. hom. vol. XV, 136. De Pelope commentatore Hippocratis cf. Littré Oeuvres d' Hippocrate t. I, p. 112. 113; Haeser l. l. p. 249.

Νουμισιανοῦ] cf. Comment. in Hipp. de hum. vol. XVI, p. 197: *Νουμεσιανὸν*

(alibi *Νουμισιανόν*) *πάνυ θαυμάζω ὡς καὶ συνετὸν καὶ φρόνιμον καὶ μὴ εἰωθότα παραληρεῖν.* Erat discipulus Quinti; cf. Littré l. l.

Σαβίνου καὶ Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου] De Rufo Ephesio, medico nobilissimo, vide Haeser. l. l. p. 336; de Sabino, quem G. fere semper una cum Rufo laudat, vide Littré l. l. p. 101.

Κόϊντος δὲ καὶ οἱ Κοΐντου μαθηταὶ] Quintus nihil scriptum reliquit; cf. Comm. in Hipp. de nat. hom. vol. XV, p. 136: *Κόϊντος μὲν οὔτ' ἄλλο τι βιβλίον οὔτ' ἀνατομικὸν ἔγραψεν.* Quae igitur G. de Quinti explanationibus sciebat, ea aut ex discipulorum eius ore audiverat aut invenerat in scriptis Lyci Macedonis, qui et ipse eius discipulus erat atque illas litteris mandaverat; cf Littré l. l. p. 106.

Λύκος δ' ἐνίοτε καὶ προσεγκαλεῖ τῷ Ἱπποκράτει] cf. Comm. in Hipp. de hum. vol. XVI, p. 197: *κάκιστον δὲ πάντων ὁ Λύκος ἡρμηνεύσατο· οὗτος γὰρ εἰς Ἱπποκράτην κακῶς διακείμενος πάντα αὐτοῦ τὰ νοήματα καὶ πάσας τὰς ῥήσεις ἀπιθάνως ἐξηγήσατο.*

καίτοι τά γε τοῦ Λύκου βιβλία φανερῶς πάντα γέγονεν] Si lectio vera est, qua de re vehementer dubitari potest, sensus hic esse videtur: 'Quamquam Lyci quidem libri omnes, non solum commentarii, quos in Hippocratis scripta quaedam edidit, aperte declarant eum Hippocratis placita non intellexisse'; cf. Gal. libr. adversus Lycum vol. XVIII, 1, p. 197 sqq.

Σάτυρος] Satyrus primus Galenum medicinam Pergami docuit; cf. de anat. Adm. vol. II, pp. 217 et 224; Comm. in Hipp. de hum. vol. XVI, p. 484. De Satyri commentariis in Hippocr. cf. Littr. l. l. p. 113.

Φικιανὸς μὲν γὰρ] Nomen huius commentatoris (cf. Littr. l. l.) in libris diverse scribitur; vol. XVII, 1, p. 575: *Σάτυρος δὲ καὶ Φικιανὸς ἐπὶ πλεῖστον αὐτῷ* (sc. *Κοΐντῳ*) *συνδιατρίψαντες*; vol. XVI, p. 484: *Ἥρος* (l. *Σάτυρος*) *δὲ καὶ Φηκιανός, εἷς* (l. *οἷς*) *ἀμφοτέροις διδασκάλοις ἐχρησάμην*; vol. XVIII, 2, p. 654: *Κοΐντου μαθητὴς Ἰφικιανός*; hoc loco, de quo quaerimus: *Ἐφικιανός*. Fortasse praeferenda esset scriptura *Φηκιανός*, si Phecae, oppidi Thessaliae prope Gomphos siti (cf. Liv. XXXII, 14), a quo nomen ductum esse putaveris, scriptura satis constaret; at vid. Madv. ad Liv. l. l. tom. III, 1, praef. p. XV ed. suae. — *μετερρύθμισεν* pro *μετερρύθμησεν* scripsi; cf. de simpl. med. fac. vol. XII, p. 193: *ἐάν τις τὰ συνήθη τοῖς ἰατροῖς ὀνόματα μεταρρυθμίζῃ.*

περὶ ἀποδείξεως] Ex permultis locis efficitur inscriptionem huius libri *περὶ ἀποδείξεως*, non *π. τῆς ἀποδ.* fuisse; cf. supra p. 9, 1; p. 11, 15; itaque et hoc loco

et infra p. 15, 13 Articulum, quem in aliis quoque libris Galeni librarii inseruisse videntur, eiecimus.

ὑπὸ πατρὶ παιδευθέντες] De prob. prav. alim. succ. vol. VI, p. 755: *ἐμοὶ γὰρ πατὴρ ἐγένετο γεωμετρίας μὲν καὶ ἀρχιτεκτονίας καὶ λογιστικῆς, ἀριθμητικῆς τε καὶ ἀστρονομίας εἰς ἄκρον ἥκων, ὑπὸ πάντων δὲ τῶν γνόντων αὐτὸν ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ χρηστότητι καὶ σωφροσύνῃ θαυμασθείς, ὡς οὐδεὶς τῶν φιλοσόφων.* Saepe patrem Niconem laudibus effert; cf. de dign. animi morb. vol. V, pp. 40 et 42. Locutionem *ὑπὸ πατρὶ παιδεύεσθαι* saepe eandem vel similem reperies, velut vol. XIX, 40: *ὑπὸ πατρὶ παιδευθέντες;* vol. II, p. 224: *ὑπὸ Σατύρῳ παιδευόμενος,* de Plac. Hipp. et Plat. p. 440, 3 (ed. m.): *κἂν ὑπὸ φιλοσόφῳ τρέφηται.*

ἐξ ὀνειράτων ἐναργῶν] De patris somnio cf. vol. X, p. 609; vol. XIV, p. 608; vol. XVI, p. 223.

θαῦμα ὅτι] De *διότι* cum *ὅτι* a librariis commutato vid. in ed. mea de Plac. Hipp. et Plat. Proll. pp. 68 et 93; p. 188, 13 adn. crit. et p. 667, 13.

οὐ κατέμειναν ἐν ταῖς ἀσκήσεσιν] Graviter admodum praecipere solet G. de assiduae in arte, quam quis sibi delegerit, exercitationis necessitate, velut de Plac. Hipp. et Plat. p. 743, 16 sqq.

ἐπὶ τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀπετράποντο] Meth. med. vol. X, p. 115: *εἰ μή τις ὀρεχθείη σοφίας αὐτῆς δι' ἑαυτῆς, οὐδὲ καιρὸν ἕξει τοῦ γυμνάσασθαι κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους, ἀλλὰ περὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ δύναμιν πολιτικὴν ἐσπουδακὼς περὶ τὴν ἐν ἐκείνοις ἀσχολίαν ἅπαντα κατατρίψει τὸν βίον;* ibid. p. 2; cf. de opt. med. philos. p. 22 ed. m.

τὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνόματα] Galeni aetate viguit genus Atticistarum, qui dicendi usum praestantissimi cuiusque veterum scriptorum Atticorum quam diligentissime observabant ab iisque solis exemplum emendate scribendi et dicendi repetebant, ita ut nihil, nisi quod illorum auctoritate commendaretur, admitterent, ad infelicem calumniandi se poenam alligantes. Quid? quod fuerunt, qui analogiae leges, quas finxerunt, secuti cum viderent Atticos illos non usquequaque sibi constare, vel reprehendere eos auderent; velut Didymus Claudius *περὶ τῶν ἡμαρτημένων παρὰ τὴν ἀναλογίαν Θουκυδίδῃ* scripsit. Atque ut in ipsis illa eleganter scribendi anxietas erat, sic etiam alios, qui eruditos se esse volebant, ut de stili sui integritate solliciti essent atque pravam, ut dictitabant, aetatis suae consuetudinem cane peius et angue fugerent, graviter admonebant. Qui cum, ut ait Galenus, aliquem dicentem audiverant '*ἔμβαλον τὸν λίθον ἐπὶ τὸν κύνα*', clamorem edebant, ac si ipsis in caput lapis esset coniectus. (Cf. Lob. ad Phryn. pp. 760—762; Graefenhan. Gesch.

d. klass. Philol. III, p. 148; Steinthal. Gesch. d. Sprachw. p. 484). Huic nationi aggregare se videbatur amicis Galenus, cum de usitatis apud Atticos scriptores vocibus per litterarum ordinem digestis libris duodequinquaginta explicavit (cf. vol. XIX, p. 48). Id eo mirabilius videbatur, quia permultis locis librorum suorum contra Atticistarum Sophistarumque rationes legesque disputaverat, id unum secutus, quod in exordio libri II de puls. diff. vol. VIII, p. 567 dixit: *ἡμεῖς γὰρ ἑπόμεθα τῇ τῶν Ἑλλήνων συνηθείᾳ· καὶ γὰρ ἐτράφημεν ἐν αὐτῇ πειρώμεθά τε διὰ τῶν σαφεστάτων ὀνομάτων ἑρμηνεύειν ἀεὶ τὸ νοούμενον· οὐ μὴν ἐγκαλοῦμέν γε τοῖς ὀλιγωροῦσιν αὐτῆς, ἀλλ' εἰ καὶ καθ' ἑκάστην λέξιν ἐθέλοι τις βαρβαριστὶ φθέγγεσθαι μὴ λυμαινόμενος τῷ σαφεῖ τῆς ἑρμηνείας, οὐδὲν ἡμῖν μέλει.* Quocirca et in hac extrema parte libelli, quem ad Eugenianum scripsit, et quo consilio illud opus confecisset, docuit et se nunquam a se descivisse ostendit.

πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας] Cf. de comp. med. sec. gen. vol. XIII, p. 408: *δέδεικται γάρ μοι κατὰ τὰ πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι καὶ αὐτοὺς Ἀττικοὺς ἄνδρας ἠκολουθηκέναι τῇ κρατούσῃ συνηθείᾳ· δέδεικται γὰρ καὶ ἄλλοις πρὸ ἐμοῦ τῆς Ἀτθίδος αὐτῆς διαλέκτου μετάπτωσις γεγονέναι πολυειδὴς ἕπεσθαί τε τῷ καθ' ἑαυτοὺς ἔθει πάντας, ὧν δόξα μεγίστη παρὰ τοῖς Ἕλλησίν ἐστιν ἐπὶ λόγων δεινότητι. καὶ ἡμεῖς . . . αὐτοὶ τῇ κρατούσῃ συνηθείᾳ χρησόμεθα*; cf. de diff. puls. l. l. pp. 584, 585, 587, 588.

ἐν τούτοις ἑτέροις * *] Si quid video, sententia huius loci mutilati haec erit: 'Multi medici et philosophi, qui Atticistas Sophistasque sequuntur, novas nominibus Graecis imponere solent significationes, at non solum a communi more verborum, sed etiam ab Atticorum veterum, quos solos se imitari dictitant, usu discedunt (cf. Method. med. vol. X, p. 89), quod ut demonstrem, opus illud de Atticorum vocibus conscripsi, quo, quae vis cuique voci subiecta sit, explanavi.' Quodsi mentem scriptoris assecuti sumus, locum sic restituendum existimamus: *διὰ τὸ πολλοὺς . . . . ἐν τούτοις ἑτέρως ἢ κατὰ τὴν τῶν Ἀττικῶν συνήθειαν νομοθετεῖν*, nullius momenti esse rati, quod in GAB spatii vacuitas duodecim tantum litteras complectitur. Cf. de Plac. Hipp. et Plat. p. 304, 4 ed. m.

ἐκ τῶν κωμικῶν] De comicorum Atticorum, Eupolidis, Cratini, Aristophanis vocibus quos conscripsit libellos, de iis vide vol. XIX, p. 48 et Graefenhan. l. l. p. 179.

περὶ τῆς ὀρθότητος] Saepe G. laudat hoc opus, velut de Plac. Hipp. et Plat. p. 171, 12; 176, 11; 184, 4; 295, 8. —

His rite praemissis hoc edicto pronuntiamus fasces academiae nostrae crastino die ad virum nobilissimum et experientissimum

D EUGENIUM DE GORUP-BESANEZ

CHEMIAE PROFESSOREM PUBLICUM ORDINARIUM

prorectorem suffragiis collegarum creatum, regis nostri augustissimi potentissimi clementia confirmatum translatum iri. Is eodem die hora matutina XI in aula academica munus suum oratione publica auspicabitur. Quam ut audiatis Vestraque frequentia his sollemnibus speciem et dignitatem addatis, Vos, collegae coniunctissimi, commilitones humanissimi, amici universitatis nostrae omnium ordinum ornatissimi, omni qua par est observantia invitamus.

Erlangae die III mensis Novembris a. MDCCCLXXIIII.